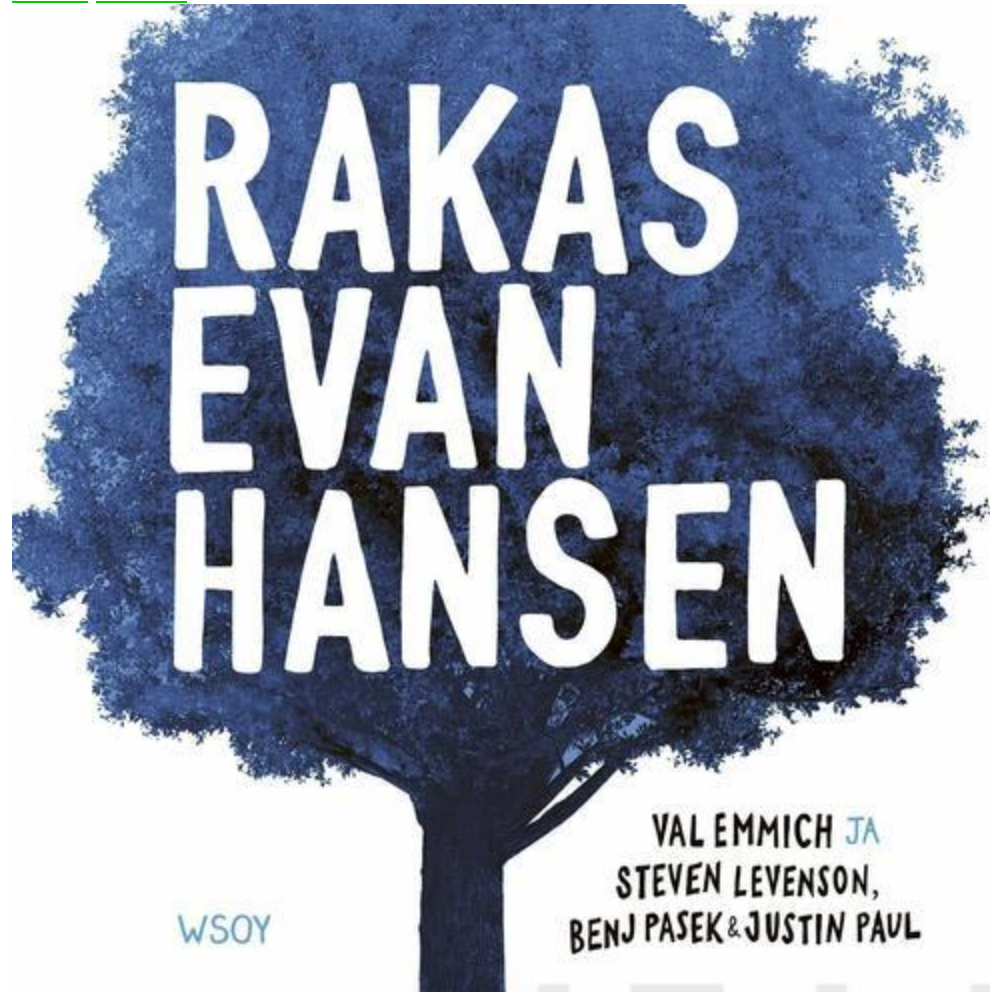

Val Emmich ym: Rakas Evan Hansen

[PM/31 ADMIN](#)

Toive nähdyksi tulemisesta – PIRJO KANTOJÄRVI (15.12.2019)

Dear Evan Hansen -musikaaliin perustuva Val Emmichin, Steven Levensonin, Benj Pasekin ja Justin Paulin romaani *Rakas Evan Hansen* (WSOY 2019) käsittelee ulkopuolisuutta, yksinäisyyttä ja nähdyksi tulemisen tarvetta. Väärinkäsitykset, muista muodostetut mielikuvat sekä omaksutut roolit estävät ihmisiä kohtaamasta todella toisiaan, vaikka he asuvat samassa talossa tai kulkevat saman koulun käytävillä.

”Jälleen kerran tuo pettymyksen tunne. Olen tottunut kohtalooni, siihen ettei kukaan huomaa minua. En ole koskaan halunnut ihmisten tuijottavan minua, kun syön eväitäni. Siinä tapauksessa minun pitäisi olla huojentunut, eikö vain? Niin kiusallista kuin tuijottaminen onkin, se taisi kuitenkin olla tavallaan mukavaa. Vaihteeksi joku oikeasti näki minut.

Mietin, miten Connor Murphy mahtoi selvittää ruokavälkistä. Missä hän istui? Kenen kanssa? Mitä hän söi? En koskaan kiinnittänyt häneen huomiota. Aivan samoin kuin kukaan ei koskaan kiinnittänyt minuun huomiota.”

(Emmich, Levenson, Pasek & Paul 2019, 185.)

17-vuotiaalla Evan Hansenilla on edessä viimeinen vuosi lukiossa. Hän on saanut terapeutilta tehtäväksi kirjoittaa kirjeitä itselleen. Yksi kirjeistä päättyy Connor Murphylle, jota ei kukaan koulussa näytä tunnevan kunnolla. Kun Connor kuolee, hänen vanhempansa löytävät kirjeen. Sen seurauksena Evan joutuu keskelle väärinkäsityksiä. Connorin vanhemmat toivovat, että hän pystyisi auttamaan heitä ymmärtämään poikaansa paremmin. Evan ei tiedä, mitä hänen pitäisi tehdä, sillä kaikki vaihtoehdot tuntuvat huonoilta. Kun Connorin ja Evanin tapaus alkaa saada huomiota internetissä, muuttuu tilanne vielä monimutkaisemmaksi. Valheeseen perustuvaa rakennelmaa on vaikeaa pitää kasassa, vaikka Evanin ensisijaisena tarkoituksena on ollut auttaa muita.

Ulkopuolella ja silti huomion kohteena

Lukiota käyvät Evan Hansen ja Connor Murphy ovat erilaisista perhetaustoistaan huolimatta monella tavoin samanlaisia. He kokevat olevansa ulkopuolisia, mutta eivät tiedä, miten voisivat kohdata muita. Molemmat ovat jääneet vangeiksi toimintatapoihinsa sekä muiden näkemyksiin heistä. He ovat ajautuneet umpikujaan, jossa yksinäisyys varjostaa kaikkea.

”Minut valtaa niin musertava yksinäisyyden tunne, että se uhkaa tihkua silmistäni. Minulla ei ole ketään. Ikävä kyllä se ei ole fantasia. Se on täysin aito, sataprosenttisesti luonnonmukainen, prosessoimaton todellisuus. On tohtori Sherman, mutta hän veloittaa tuntitaksalla. On isä, mutta mikäli hän oikeasti piittäisi paskaakaan, hän ei olisi muuttanut toiselle puolelle maata. On äiti, mutta ei tänä iltana, tai eilisiltana, tai sitä edellisenäkään iltana. Ihan oikeasti. Onko minulla tiukan paikan tullen ketään?” (Emmich ym. 2019, 38.)

Evanin vanhemmat ovat eronneet. Isä asuu kaukana Coloradossa uuden perheensä kanssa, mikä tekee väleistä etäiset. Evanin äiti on huolissaan pojastaan, mutta työ sairaalassa sekä opiskelu pitävät hänet kiireisenä. Connorin vanhemmat ovat yhdessä, mutta tunnelma perheessä on kireä, eivätkä edes Connor ja hänen siskonsa Zoe ole läheisissä väleissä keskenään. Evan ja Connor kokevat, etteivät vanhemmat kuuntele ja ymmärrä heitä, mutta poikien käytösikin vaikeuttaa vuorovaikutusta. Sekä vanhemmat että lapset tulkitsevat jatkuvasti toistensa tekoja ja sanomisia omien käsitystensä pohjalta, mikä johtaa väärinkäsityksiin ja konflikteihin.

”Varsinkin se yksi hoitaja. Evanin äiti. Hän on aika lailla sekaisin, ryntäilee jatkuvasti pitkin käytäviä. Mutta hän tuntuu ihan kunnan tyypiltä. Tänään, tauolla, hän hädin tuskin koski voileipäänsä. Hän etsi collegejuttuja Evanille. En voi kuvitella Cynthiaa tekemässä sitä. Vaikka olinkin hänen elämäntehtävänsä.

Äiti mieluiten delegoi. Hän kohteli minua kuin niitä kodinkunnostusprojektejaan. Palkkasi apua. Soitti asiantuntijat paikalle. Alan parhaat. Eiköhän panna tämä kakara kuntoon. Tehkää kaikki, mitä teidän pitää tehdä. Pitäkää hänet siellä yön yli, tai viikkoja kerrallaan. Pumpatkaa täyteen lääkkeitä. Soolosessioita. Ryhmäsessioita. Meillä on rahaa, niin paljon kuin tarvitaan. Älkää säästelkö kuluissa. Ratkaiskaa vain tämä meidän ongelmamme. Ja pitäkää kiirettä. Mieheni alkaa jo hermostua. Menettää uskoaan. Kyselee, miksi hyvää rahaa pitää haaskata tällaiseen paskaan? Ei se ole tähänkään mennessä toiminut, kaikkien näiden vuosien aikana. Ehkä on paras vain haudata koko projekti. Lopettaa koko paska. Ainakin toistaiseksi. Yritetään vain kestää. Katsotaan, mitä tapahtuu.” (Emmich ym. 2019, 78–79.)

Kun Connorin äiti etsii ratkaisuja monesta eri suunnasta, Evanin äiti löytää elämänohjeita horoskoopeista ja laulunsanoista. Vanhemmat ovat eksyksissä lastensa ongelmien kanssa. Sekä Connorille että Evanille on yritetty hakea apua kodin ulkopuolelta. Evan käy terapiassa ja hänellä on lääkitys. Tohtori Sherman on jopa määrännyt Evanin kirjoittamaan kirjeitä, joissa hänen pitäisi kannustaa itseään uuteen päivään. Oman tilanteen sanoittaminen ei ole kuitenkaan helppoa.

”Joskus näillä kirjeillä on aivan päinvastainen vaikutus kuin niillä pitäisi olla. Niiden on tarkoitus pitää lasini puolitäynnä mutta myös muistuttaa minua siitä, etten ole samanlainen kuin kaikki muut. Kukaan muu koko koulussa ei ole saanut vastaavaa tehtävänantoa terapeutiltaan. Kellään muulla ei todennäköisesti edes ole terapeuttia. He eivät rouski välipalaksi Ativania. He eivät liikahtele hermostuneesti, jos joku tulee liian lähelle tai puhuu heille tai edes katsoo heitä. Eivätkä heidän äitiensä silmät missään tapauksessa täyty kyynelistä, kun he vain istua törröttävät kaikki päivät paikoillaan tekemättä yhtään mitään.

En kaipaa muistuttamista. Tiedän, ettei minulla ole kaikki kohdallaan. Uskokaa pois, kyllä minä tiedän.

Tästä päivästä tulee uskomattoman hyvä päivä.

Ehkä – jos jään tänne huoneeseeni, siitä ehkä tuleekin uskomattoman hyvä.

Ole vain oma itsesi.

Jeps. Totta kai. Okei.” (Emmich ym. 2019, 20–21.)

Evanin elämää sävyttävät ahdistus, pelko, paniikki sekä tulevien tapahtumien analysointi ennakolta. Taustalla on toive kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Hän haluaisi kokea olevansa merkityksellinen edes jollekin. Kun

hän sitten vihdoinkin saa kokea olevansa osa jotakin, on siihen syynä valhe. Esimerkiksi Connorin vanhemmat ja sisko eivät tutustu todelliseen, täysin aitoon Evaniin. Hän joutuu huomaamaan, miten sekä näkymättömyys että nähdyksi tuleminen sisältävät niin hyviä kuin huonojakin puolia. Kaikella on hintansa. Vaikka Evan perustelee valintojaan sillä, että hän haluaa auttaa Murphyja, taustalta löytyy itsekäämpiäkin syitä. Huomion kohteena olo on kourkuttavaa. Valheen ylläpito on kuitenkin vaikeaa, sillä kaikesta kerrotusta pitäisi muodostua yhtenäinen kokonaisuus.

Lopulta teoksessa onkin kyse tarinoista. Varsinkin kuolema jättää jälkeensä avoimia kysymyksiä, joihin läheiset haluaisivat vastauksia. Erityisesti Evan luo uusia merkityksiä menneisyyden tapahtumille. Samalla muut täyttävät kertomuksissa olevia aukkoja omilla tulkinnoillaan. Esimerkiksi Murphyjen on helpompaa kuulla haluamansa ja ohittaa kaikki muu. Hyviin muistoihin on lohduttavampaa tarttua, vaikka ne tuntuisivat valheellisilta. Myöskään Evan ei halua kohdata totuutta, koska se satuttaa liikaa. On helpompaa kertoa menneyttä uusiksi ja unohtaa, mitä oikeasti on tapahtunut.

”Kaikki puhuvat siitä, miten urhea sinä olet tällä viikolla ollut”, Alana sanoo. Hän on ristinyt kätensä kuin nunna, joka lohduttaa vuoteenomana viruvaa potilasta.

’Ai niinkö?’ Ääneni särkyi, ja minä miltei sen myötä.

Skannaan salia. Siksikö kaikki katsovat minua? Samin nyökkäys ajoittuu ihmeellisesti juuri tähän hetkeen.

’Tarkoitan, että kaikki muut olisivat sinun sijassasi murtuneet’, Alana sanoo. ’Dana P. itki eilisen ruokavälkällä niin rajusti, että häneltä melkein nyrjähti naamalihas. Hänen täytyi mennä sairaalaan.’

’Eikö Dana P. vasta aloittanut tässä koulussa? Eihän hän edes tuntenut Connoria.’

’Siksi juuri hän itkikin. Koska nyt hän ei edes saa tilaisuutta tuntea. Connor todella tuo tämän koulun yhteen. Se on aika uskomatonta. Ihmiset, joiden kanssa en ole koskaan edes puhunut, haluavat puhua kanssani nyt, koska he tietävät, miten paljon Connor minulle merkitsi. Se on hirveän inspiroivaa. Olen itse asiassa alkanut blogata Connorista. Siitä tulee eräänlainen muistosivusto.’

Avaan suuni puhuakseni, mutta en saa sanaakaan suustani. Sykkeeni nousee kolminkertaiseksi. Edes iso vesihuikka ei auta. ’En tajunnut, että olit Connorin ystävä.’

’En ystävä, en oikeastaan. Pikemminkin tuttava. Mutta *läheinen* tuttava.” (Emmich ym. 2019, 157.)
Vaikka Connor oli eläessään ulkopuolinen, tulee hänestä kuoleman myötä huomion keskipiste. Se saa absurdejakin piirteitä, kun syntyy kysyntää Connorin muistoesineille kuten pinsseille. Evanin ja parin muun

lukiolaisen perustama Connor-projekti alkaa herättää kiinnostusta internetissä. Ihmiset jakavat kokemuksiaan sekä haluavat osallistua hyvää tarkoittavaan rahankeräykseen. Ilmiötä on kuitenkin ruokittava koko ajan, jotta se pysyisi pinnalla. Projektissa alkaa ilmetä positiivisen, yhteisöllisen ilmapiirin lisäksi negatiivisiakin piirteitä. Tietoa julkaistaan ilman lupaa ja sivustolla kirjoitetuista kommentteista löytyy myös vihamielisiä tekstejä. Evan joutuu huomaamaan, ettei tilanteen kontrollointi ole helppoa. Samanaikaisesti omatunto muistuttaa häntä siitä, miten kaikki huomio on saavutettu.

Etäisyyden säilyttäminen

”Minun on vakuutettava *itseni* siitä, miksi tästä päivästä tulee uskomaton päivä, vaikka kaikki todistusaineisto puhuu sitä vastaan. Jokainen tätä edeltävä päivä on ollut ehdottomasti kaikkea muuta kuin mieletön, joten miksi uskoisin, että tästä päivästä tulee yhtään toisenlainen?” (Emmich ym. 2019, 11–12.)

Evan on jumissa elämässään. Hän on omaksunut roolikseen ulkopuolisuuden, mutta eivät ympärillä olevat ihmisetkään auta häntä ulos tilanteesta. Hän on esimerkiksi yrittänyt saada yhteyttä isäänsä, mutta siitä on seurannut vain pettymyksiä. Kun sattuma antaa Evanille mahdollisuuden kokea olevansa tärkeä, hän tarttuu siihen, vaikka tietää, ettei se ole oikein. Uusi, sosiaalisempi elämäntilanne ei kuitenkaan karkota ongelmia pois.

Rakas Evan Hansen kuvaa onnistuneesti Evanin ahdistusta ja moraalisia pohdintoja sekä Connorin elämän ajautumista umpikujaan. Heidän haavoittuvuutensa on aistittavissa. Myös Evanin äidin yritys auttaa poikaansa koskettaa. Kaikesta edellä mainitusta huolimatta teoksen henkilöt jäävät silti etäisiksi. Heistä useat ovat ensivaikutelman perusteella todella tutun oloisia. Äidit ovat huolissaan ja etsivät vastauksia, kun taas isät ovat poissaolevia ja etäisiä. Koulusta löytyvät energinen, kaikessa mukana oleva tyttö, tietokonetta taitavasti käyttävä, tylstikin vitsaileva poika sekä etäinen, bändissä soittava ihastuksen kohde. Henkilöt eivät onneksi ole täysin yksittäisten määritelmiensä vankeja, vaikka heille ei ole annettu kovinkaan suurta liikkumatilaa. Toisaalta tämä asetelma korostaa sitä, miten helposti ihmisiä tarkastellaan vain yksittäisten piirteiden kautta. Romanissa on ennen kaikkea kyse Evanin sekä Connorin tarinasta, joten on ymmärrettävää, että muut näyttäytyvät heidän kauttaan.

Juonen rakentuminen kirjeeseen liittyvän väärinkäsityksen ympärille toimii. Teoksen loppu jättää kuitenkin mielteliääksi. Alku ja keskivaihe ovat täynnä jännitteitä, mutta sitten tuntuu kuin ilmapallosta päästettäisiin ilmat pois ja todettaisiin, että tässä tämä nyt oli. Evan käy tarinan edetessä aikamoisen tunteiden vuoristoradan lävitse. Loppu heijastaa todellista elämää, mutta silti Evanin matka jää keskeneräisen oloiseksi. Teoksen aiheita olisi voitu käsitellä vieläkin enemmän. Nyt ne jäävät kuin esittelyvaiheeseen. Päällimmäisenä teoksesta jää mieleen suru, vaikka taustalla kulkee ilmiselvästi ajatus elämän jatkumisesta sekä oman itsensä

kohtaamisen tärkeydestä. Romaanin perustuminen musikaaliin on varmasti asettanut omat rajansa kerronnalle. Olisikin mielenkiintoista verrata musikaalia ja romaania toisiinsa.

Rakas Evan Hansen raapaisee monen tärkeän aiheen pintaa. Onnistuneinta teoksessa on ahdistuksen ja ulkopuolisuuden kuvaus. Joskus elämässä eteenpäin pääseminen voi olla todella hankalaa. Silloin on erityisen tärkeää tulla nähdyksi ja kuulluksi.

Val Emmich, Steven Levenson, Benj Pasek & Justin Paul: *Rakas Evan Hansen.* (*Dear Evan Hansen.*)

WSOY 2019. Suom. Inka Parpola. 392 s.

Pirjo Kantojärvi on Torniossa asuva kirjoittamisen maisteri (JY)